

árokrendszer még a Zseliz időszakban elvesztette jelentőségét, amelyet az árok mesterséges feltöltése mellett, a betöltésébe beásott objektum, és az azon kívül, K-re szórványosan megjelenő kerámiatöredékek is bizonyítanak. Ebben a folyamatban bizonyára meghatározó szerepet játszottak a Duna időszakos áradásai, amelyet az árkok alsó részének természetes feltöltődése és a mélyebb területekre sodródott leletek megjelenése alapján feltételezhetünk. A feltárás eredményei alapján a területen a DVK fiatalabb szakaszának jelentősebb kiterjedésű településével számolhatunk, amelynek centruma a kutatott területtől É-ra, illetve Ny-ra, a Fehérvári út és a környező lakótelep kapcsolódó területén húzódhatott.

A feltárás során kevés leletet tartalmazó, szórványos római kori gazdasági objektumok alapján arra következtethetünk, hogy a terület már kívül esett az albertfalvi auxiliáris vicus sűrűbben beépített lakóövezetein.

BESZÉDES JÓZSEF – REMÉNYI LÁSZLÓ –
M. VIRÁG ZSUZSANNA

102. Budapest, XI. Kaposvár utca 5–7.

U, B, V

2004. január 29. és február 23. között irodaház építését megelőzően szondázó ásatást végeztük a telken (hrsz.: 4039/2).

Két 3×11 m-es szondát nyitottunk. Az 1. szondában 135 cm mélységben értük el a sárga bolygatatlan altalajt; egy vörösesbarna, 19. századi és kis mennyiségű őskori leletanyagot adó feltöltés, majd egy keverten, kevés neolitikus, néhány bronzkori és vaskori kerámiát tartalmazó humuszos réteg húzódott. Régészeti objektumot nem tudtunk megfigyelni. A 2. szondában 3 m vastag kevert újkori feltöltés alatt folyami homokrétegeket dokumentáltunk, az eredeti rétegvizonyok már megsemmisültek.

SZILAS GÁBOR

103. Budapest, XI. Kőérberkek, Tóváros-lakópark

U, R, B, V, LT, Ró, A, H, Á

A 2003 szeptembere óta folyó megelőző feltárás során a 26 hektárra tehető teljes feltárandó területnek eddig közel 85%-át kutattuk át, melyen – jelenlegi tudásunk szerint – 14 történelmi korszak és alperiódus objektumai találhatóak.

A kőérberki ásatás legkorábbi leletei a *dunántúli vonaldíszes kultúra* korából, túlnyomó többsége a *kottafejes* és a *zselizi* korszakból származik. Az itt egyetlen tömböt alkotó település mintegy 6 hektár kiterjedésű és teljes egészében feltárható volt. A két nagy alkorszak objektumai között éles területi határvonalat nem lehetett húzni, de nagy általánosságban már előzetesen is megállapítható volt, hogy a korábbi (kottafejes) periódus idején a patakhoz közelebb laktak, míg a zselizi időben egyre följebb költöztek a domb oldalán. Az összesítő rajz

alapján eddig öt cölöpvázás épület alapjait sikerült azonosítanunk.

A telepen, pontosabban annak nyugati szélén két neolitikus temetkezést is feltártunk, amelyekben azonban rendkívül rossz állapotú embercsontokat és edényeket találtunk csak.

A neolitikus teleptől KÉK-i irányban feküdt a *középső rézkori Ludanice kultúra* lelőhelye. Ennek legjelentősebb reprezentánsa az a feltárási terület északi szélén húzódó kb. 220 m átmérőjű, átlagosan 130 cm mély és 200 cm széles, függőleges falú és lapos aljú árok, amelynek a déli részét, talán éppen a felét sikerült az ásatás során regisztrálnunk. Az árok, amennyiben északi oldalán is olyan szabályos vonalban haladt, mint délen, akkor egy lekerekített sarkú téglalap alakú, kb. 5 hektáros területet fogott körül. Körbefutó vonalát a megfigyelt, illetve feltárt szakaszon nyolc, szabálytalan távolságokban jelentkező átjáró, földhíd szakítja meg. Az említett terület belsejében, a későbbi korok (bolterázi csoport, kora bronzkor, Árpád-kor) leletein kívül a Ludanice kultúra nagyszámú gödrét tártuk fel.

A Ludanice és a badeni kultúrák közötti viszonylag rövid időszakot a *tűzdelt barázdás kerámia kultúrája* jelenti lelőhelyünkön. Jellemzően díszített és durvított felületű edénytöredékek a kultúra kifejtett fázisát képviselik. Ettől a területtől keletre, mintegy kétszáz méternyire, egy kis területi hiátussal tártuk fel a tűzdelt barázdás kerámiához kronológiailag közvetlenül kapcsolódó *protobolterázi időszak* objektumait. A szokásos gazdag hulladékgödrök mellett feltártunk egy többszörösen megújított külső kemencét is ebből a korból, amely egy nagyobb gödörkomplexum legalján épült.

Kronológiailag folyamatosan, bár területileg távol folytatódott a megtelepülés a Kőérberki-dűlőben a *bolterázi kultúra klasszikus fázisában*. Történelmileg és régészetiileg egyaránt rendkívül jelentős, hogy a Ludanice kultúrájánál említett hatalmas őskori árok betöltésében, annak felső 30 centiméterében számos, a késő rézkor elejére datálható cseréptöredéket találtunk. Az árkon belül három jelentős objektumot találtunk ebből a korszakból. Az egyik egy gödörbe épített, de még az őskor folyamán szétvert tűzhely, amelynek romjai alatt egy rézbalta agyag öntőformájának felét találtuk meg. A másik, ennél nagyobb gödör szintén égett maradványokkal volt tele, bár fémművességre utaló bizonyítékokat itt nem találtunk.

Az őskori korszakok sora a *kora bronzkori makói kultúra* időszakával folytatódik. A gödrök nagyobb csoportokban fekszenek, így rajzolva ki az egyes településgócokat. A kora bronzkori objektumok rendszertelen elhelyezkedése miatt nem kizárt, hogy a még feltárandó területen további településgócok kerülnek majd elő ebből a korból.

A lakópark nyugati szélén, az egykori Vasvári-laktanya kerítése melletti szélső sávban egy *Vatya-Koszider kori* település néhány tucat gödre is napvilágot látott.

A feltárás során egy, a *kora vaskor* idejére tehető nyílt színi település maradványait is megtaláltuk, mely

egy 50 m széles és mintegy 350 m hosszú sávban húzódtott a Kőér-patakot É-ről kísérő dombvonulat gerincvonalában. Kisméretű, 2–2,5 m oldalhosszúságú, fél méter mélységű négyszögletes házaik kettesével-hármasával, csoportosan helyezkedtek el, közöttük nagyobb üres, vagy egyéb objektumot tartalmazó 40–70 m széles területek húzódtak. Felépítésük igen egyszerű volt: félig földbe voltak mélyítve, tartóoszlopok nyomait általában nem találtuk, így feltehetően az egykori járószintre támaszkodó tetőzettel rendelkeztek. Tűzhelyet, kemencét sem tudunk megfigyelni bennük, ám számos orsógomb, agyag-nehezék a helyben végzett fonásra-szövésre utal.

A házak közötti területeken jól elkülönülve három 14–16×10–12 m alapterületű hatalmas, adott esetben 40–50 gödörből álló komplexum feltárását is elvégeztük, melyek agyaggyerő helyek lehettek. Számos esetben ideiglenes tűzelőhelyet létesítettek benne, de később többnyire hulladékgyödrnek használták, valamint a telepen elhullott állatok tetemeit is ide dobálták be.

A lelőhely a *késő vaskor* időszakában is aktív, ugyanis mintegy 20 gödör a késő kelta időszakra datálható kerámiaanyagot szolgáltatott. Az objektumok igen nagy szórással három kisebb csoportban jelentkeztek a feltárási terület középső és nyugati részén.

Árpád-kori és avar objektumokban szórványos római kori leletek is előkerültek. Középkori objektumokban sigillata-töredékeket, illetve a lelőhely nyugati részén egy 10. századi ház betöltésében egy Sylvanusoltárt találtunk.

Az ásatási terület Ny-i felén *késő avar telep* részletét tártuk fel. Közel 200 objektum sorolható az avar korba, számos gödröt, árkot, házat találtunk. A házak viszonylag kisméretűek, átlagosan 3–4×2–3 méteresek voltak, a telepen belül rendszertelenül helyezkedtek el. Kevés esetben találtuk meg a házon belül a tetőszerkezetet tartó oszlopok nyomát, a tetőzet feltehetően a földfelszínre támaszkodhatott. Minden házban volt kemence, legtöbbször a DK-i sarokban állt. Számos, az avar telepekre jellemző rövidebb és hosszabb árok szakaszt figyeltünk meg. Közülük a legnagyobb egy széles, több ágú árokrendszer, mely a telepet ÉNy–DK irányban teljesen kettészelte. Vízlevezető szerepe lehetett, hiszen mindkét oldalán találtunk avar kori objektumokat.

Az avar teleprészlettől ÉNy-ra két *avar sír* került elő. Egy hanyatt fekvő, nyújtott csontvázas női és egy fiatal, mellékletei alapján fiú vázát tártuk fel. A női sírban nagygyömbös, granulációkkal díszített arany fülbevalók, orsókarika és a bal medencénél egy csontnyeles vaskés feküdt. A gyermek sírjában a koponya mellett szintén arany nagygyömbös fülbevalópárt találtunk. Dereknál igen rossz állapotú bronzlemezes veretekből álló övgarnitúra feküdt. Mindkét sírnál koporsóra utaló nyomokat figyeltünk meg. A leletek alapján a 7. század utolsó harmadára keltezhetjük a sírokat.

A terület északnyugati részén, a dombtetőn, az avar kori objektumok mellett több, a leletanyag alapján 10. századi, négyzetes alapterületű, földbe mélyített lakó-

ház került elő, sarkában kőkemencével. A területen valószínűleg pár száz évvel később is látszódhattak a mélyedések, hiszen több helyen megfigyeltük, hogy a 10. századi házakba, később, feltehetően az Árpád-korban kemencéket ástak bele. Az előkerült 11 ház átlagos mérete 3×3 méter. A ház sarkában minden esetben kövekből megépített kőkemencét találtunk, gyakran épen, de néhány esetben csak a szétszórt kövek maradtak meg. Felébe, negyedébe tört malomköveket előszeretettel építettek bele a kemencékbe.

A 15–16 hektár nagyságú *Árpád-kori* falu plébánia-templomának feltárása 2004-ben befejeződött. Az előzetes jelentést lásd a kötet 37. oldalán!

Munkatársak: Éder Katalin, Ferenczi László, Füredi Ágnes, Hancz Erika, Papp Adrienn régészek, László Orsolya antropológus.

TEREI GYÖRGY – HORVÁTH LÁSZLÓ ANDRÁS –
KOROM ANITA – SZILAS GÁBOR

104. Budapest, XIII. Meder utca–Cserhalom utca
B, Á

2004. október 28. és november 24. között építkezést megelőző próbafeltárást végeztünk a két utca által határolt területen. A kutatást a 19. építési tömb területén kezdtük meg. Első két kutatóárkunkban az újkori feltöltési rétegek alatt intakt sóderréteget találtunk. Semmilyen kultúrjelenség nem került elő, a terület az eredeti Duna-meder területére esik. (Ezt igazolta a geodéziai felmérés egy 1833-ban készült vízrajzi térképre vetítése is.)

A 3. sz. árokban az újkori feltöltés alatt sötétsárga homokos, majd világosszürke agyagos réteg következett, mindkettő É felé lejtett egy sötétbarna agyagos réteggel, amelynek széle feltehetően az egykor itt folyt patak déli partja volt. Kibontottuk egy É–D irányú kis árok részletét, amelynek korát azonban – leletanyag hiányában – nem tudtuk megállapítani.

A 18. tömb területén először egy É–D irányú kutatóárkot nyitottunk. A kb. 2,7 m-es újkori salakos feltöltés alatt barna agyagos kultúrréteg jelentkezett, amelynek felszínén már nagyobb foltok mutatkoztak és Árpád-kori kerámia-töredékek is előkerültek. A kb. 40 m hosszú kutatóárok É-i végén K–Ny irányú kutatóárkot is nyitottunk, és ezen a teljes felületen végeztük el a feltárást. A kutatóárok déli végében egymást vágó Árpád-kori árok rendszerét bontottuk ki, amelyekből 12–13. századi leletanyag került elő. Az árok É-i felében középső bronzkori jelenségek (gödrök, cölöplyuk) sűrűsödtek.

REMÉNYI LÁSZLÓ – KOVÁCS ESZTER

105. Budapest, XIV. Miskolci utca (Paskál-lakópark)
U, B, Rő, A

A Miskolci utcával párhuzamosan futó, a lakópark építéséhez kapcsolódó kétrendszerű 120 kV-os szabadvezeték földmunkálatai során 350 m hosszú szakaszon két helyen régészeti objektumokat bolygattak meg. A 2 m